

Nr 153.

Uppläst och godkänd hos Första kammaren den 30 maj 1910.

— — — — Andra kammaren den 30 maj 1910.

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner nr 50—53 angående ändrad lydelse af vissa paragrafer i grufvestadgan med mera.

(Sammansatta lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1 och 2.)

Till Konungen.

Riksdagen har till behandling förehåft Kungl. Maj:ts propositioner nr 50 med förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan, till lag, innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord, samt till lag angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom, nr 51 med förslag till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndigheter å viss kronojord, nr 52, innefattande förslag till visst tillägg till de af 1908 års Riksdag antagna förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner, och nr 53, angående utläggande af vissa statsgrufvefält.

Vid behandlingen af Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag har Riksdagen jämväl haft att pröfva tre i anledning af berörda propositioner nr 50 och 51 inom Första kammaren väckta motioner.

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 35 Häft. (Nr 153—155.) 1

Det i omförmälda proposition nr 50 innefattade förslaget till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i grufvestadgan afser upphäfvande af rätten att å kronojord, som står under kronans omedelbara disposition eller upplåtits till begagnande under viss tid, inmuta mineral, som enligt gällande grufvestadga äro föremål för inmutning. Det likaledes i propositionen nr 50 intagna förslaget till lag, innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord, samt det i propositionen nr 51 innefattade förslaget till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å samma jord innehålla de hufvudstadganden, som beträffande ifrågavarande jord skulle träda i stället för inmutningsrätten. Om sistnämnda i propositionen nr 51 innefattade bestämmelser skulle det enligt propositionen tillkomma Riksdagen att ensam besluta. Vidare skulle, på sätt i propositionen nr 53 föreslås, Riksdagen ensam besluta om utläggande af vissa statsgrufvefält, å hvilka, i den mån marken å dem utgöres af annan kronojord än sådan, som innehafves under ständig besittningsrätt eller är till boställe anslagen, allt arbete för undersökning och tillgodogörande af mineralfyndigheter skulle vara enskilde förbjudet. Förutnämnda förslag hafva föranledt dels det i propositionen nr 50 intagna förslaget till lag om ändring i lagen om nyttjanderätt till fast egendom, dels ock propositionen nr 52 angående visst tillägg till de af Riksdagen antagna grunderna för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner. Slutligen skulle af Eders Kungl. Maj:t i administrativ väg lämnas vissa föreskrifter angående ordningen för den ifrågavarande grufdriften, motsvarande sjätte kapitlet i gällande grufvestadga.

Det synes Riksdagen, som om de principer, som kommit till uttryck i de förevarande förslagen, i det hela skulle kunna tillämpas, när man vill upphäfva inmutningsrätten å kronojord. Med möjligheten att bereda staten inseende öfver samt skäligen afkastning af grufvor på kronojord förenar det en af inmutningssystemets ofvan framhållna hufvudsakliga fördelar, nämligen att genom den utsikt det öppnar för upphittaren af en fyndighet att få njuta densamma till godo erbjuda en verklig lockelse till efterforskande och bearbetande af fyndigheten. Men äfven om Riksdagen alltså funnit sig kunna i hufvudsak ansluta sig till det nya system, som i de föreliggande förslagen vunnit uttryck, har dock Riksdagen funnit anledning att mot dem framställa vissa erinringar.

Hvad först angår förslagets yttre uppställning anförde chefen för justitiedepartementet till det statsrådsprotokoll, som i utdrag åtföljde propositionen i ämnet till förlidet års Riksdag, att det vore uppenbart, att den af honom förordade inskränknigen i rätten till inmutning å kronojord icke kunde genomföras i annan ordning än den, som för

ändring af allmän civillag funnes föreskrifven i 87 § regeringsformen. Å andra sidan ansåg departementschefen med hänsyn till den form, som för de blifvande upplåtelseerna funnits lämplig, reglerna om dessa ej böra erhålla civillags natur, utan syntes det, då kronan efter inmutningsrättens bortfallande vore såsom jordägare berättigad att fritt förfoga öfver fyndigheterna å sin mark, böra jämlikt 77 § regeringsformen tillkomma Riksdagen ensam att bestämma om grunderna för förvaltningen af dessa fyndigheter.

Med afseende härå vill Riksdagen erinra, att ifrågavarande föreskrifter, hvilka, såsom i sistberörda proposition framhölls, afse bland annat att gifva regler, huru viss rätt till undersökning och tillgodogörande af malmfyndigheter skall kunna af enhvar vinnas, i väsentliga delar af samma allmängiltiga beskaffenhet som de för närvarande i grufvestadgan meddelade föreskrifter angående inmutning å samma jord, hvarom nu är fråga. Att de ej äro mindre betydelsefulla för vare sig samhället eller den enskilde, torde vara uppenbart. Härtill kommer, att, på samma sätt som är fallet vid inmutning, här beröras ej blott rättsförhållanden mellan kronan och fyndighetens bearbetare, utan äfven mellan den sistnämnde och andra enskilde — en omständighet, som vid utförandet af den använda metoden med afseende å ifrågavarande föreskrifters meddelande visat sig medföra praktiska olägenheter, hvilka undvikits, om äfven de i propositionen nr 51 innefattade bestämmelser gifvits formen af lag. Sålunda hafva nu vissa föreskrifter, som ansetts icke böra saknas bland sistberörda bestämmelser, dock ansetts vara af den vikt, att de borde meddelas i allmän lag. Detta är, till följd af i sådant hänseende inom högsta domstolen framställd anmärkning, händelsen med de i 2 § 2, 3 och 4 mom. af sagda bestämmelser meddelade stadganden angående fredande af där omförmälda områden från skärpning. Med anledning förnämligast af berörda anmärkning har utarbetats det i propositionen nr 50 innefattade särskilda förslaget till lag angående grufdrift å viss kronojord, uti hvilket nämnda stadganden äfven upptagits. Vissa andra förhållanden, som hafva afseende å tredje man, synas, där de icke, såsom vid fråga om reglerande af nyttjanderättshafvares rättsställning, föranledt ytterligare särskild lagstiftning, icke hafva i de föreliggande förslagen vunnit behörigt beaktande. Så är t. ex. händelsen rörande i allmänhet tillståndshafvarens förhållanden med afseende å närbelägen enskild mark och dess ägare eller innehafvare. Vid fråga om inmutning finnas för vissa motsvarande fall föreskrifter meddelade bland annat i 11 och 32 §§ grufvestadgan.

Riksdagen har af anförda skäl ansett, att berörda bestämmelser i propositionen nr 51 böra erhålla formen af lag, stiftad i den ordning 87 § regeringsformen stadgar.

Med afseende i öfrigt å innehållet i det kungl. förslaget har Riksdagen i anslutning bland annat till synpunkter, som gjorts gällande i en af berörda inom Riksdagen i detta ämne afgifna motioner, funnit sig böra framhålla följande.

Ehuru naturligen i allmänhet bör gälla, att för att sådan kronojord hvarom är fråga, skall vara undandragen enskildes grufdrift, densamma bör hafva i den särskilda ordning, det föreliggande förslaget innehåller, förklarats för statsgrufvefält, synes det dock mindre egentligt, att i hvarje fall, då fråga är om jord, med afseende hvarå dylikt förklarande icke meddelats, kronan skall vara nödsakad underkasta sig det med skärpnigen förenade intrång. I detta afseende synes kronan knappast fullt betjänt ensamt vare sig af de inskränkningar, som innehållas i 2 § af ifrågavarande bestämmelser, eller af den väl äfven för kronan förefintliga möjligheten att för egen räkning beträffande viss mark förskaffa sig skärpnings- eller grufdriftstillstånd, hvarvid ju kronan blir underkastad flere af de för tillståndets uppehållande gällande allmänna villkor.

Beträffande frågan om särskild belöning i vissa fall för den, som erhållit skärpning, har i ett af de statsrådsprotokoll, som i utdrag åtföljde propositionen i förevarande ämne till 1909 års Riksdag, närmare angifvits de skäl, som föranledt afvikelse i detta hänseende från föreskrifterna i 1907 års förslag, enligt hvilket upptäckaren af en fyndighet skulle, i händelse arbetstillstånd blefve annan meddeladt, vara berättigad att af denne erhålla en belöning af 1,500 kronor. Om det också, på sätt i nämnda statsrådsprotokoll framhållits, är sant, att med den nu använda principen en dylik belöning är umbärlig och i många fall ej erforderlig, synas dock, såsom i herr Bosæus' motion gjorts gällande, förhållanden kunna inträffa, där en sådan i någon form skulle vara lämplig. Att för hvarje fall på förhand fastslå belöningens belopp, torde dock ej böra ske. En förutsättning för användbarheten af en sådan särskild belöning i någon form bör äfven vara, att bestämmelserna därom befinnas kunna så afvägas, att tvister om densamma i möjligaste mån undvikas.

De i 34 § af de föreslagna bestämmelserna meddelade föreskrifter angående rätten för kronan att efter 25 års förlopp när som helst uppsäga grufdriftstillståndet att upphöra vid utgången af femte kalenderåret efter det, hvarunder uppsägning skett, synas Riksdagen alltför litet beakta tillståndshafvarens intresse samt äfven ägnade att, sedan de 25 åren förflutit, göra honom obenägen att nedlägga erforderligt kapital och intresse å rörelsen.

På sätt i sist omnämnda motion framhållits, har äfven Riksdagen funnit de föreslagna bestämmelserna angående kronans rätt och plikt med afseende å inlösen och ersättning, då grufdriftstillstånd upphör, icke tillfredsställande. Det synes Riksdagen icke riktigt, att den nämnda skyldigheten eller rättigheten för kronan med afseende å en till grufdriften hörande anläggning alltid skall vara inskränkt till de fall, då denna är belägen på ett från kronan åt tillståndshafvaren upplåtet markområde. Äfven om anläggningen skulle beröra annan mark, bör väl, till förmån för kronan eller tillståndshafvaren, lösen eller skadestånd kunna ifrågakomma, och då i viss utsträckning gälla äfven i fråga om tillståndshafvarens rätt till marken.

På grund af hvad sålunda anförts, och då af ofvan framhållna skäl Riksdagen ansett en omarbetning af de i propositionerna nr 50, 51 och 52 innefattade förslagen erforderlig, hvilken icke lämpligen kunnat inom Riksdagen verkställas, har Riksdagen icke kunnat bifalla nämnda propositioner i föreliggande skick.

Beträffande åter det i propositionen nr 53 innefattade förslaget till utläggande af vissa statsgrufvefält har Riksdagen icke ansett detta förslag äga sådant sammanhang med förutnämnda förslag, att detsamma ej heller skulle kunna af Riksdagen antagas. För antagande af sagda förslag har en ändring i grufvestadgan blifvit nödvändig. I öfverensstämmelse med den uppfattning, som af Riksdagen uttalats därom, att de i propositionen nr 51 föreslagna bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord borde blifva af allmän lags natur, har Riksdagen ansett, att föreskrifterna angående hvilka statsgrufvefält som böra utläggas äfven böra meddelas af Konung och Riksdag gemensamt. Att så bör blifva förhållandet kan för öfrigt anses följa redan däraf, att, medan enligt de i propositionen nr 51 föreslagna bestämmelserna angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord statsgrufvefälten närmast skulle vara undantagna från skärpning, de nu blifva undantagna omedelbart från den enligt grufvestadgan medgifna inmutningen.

Det nu gällande *provisoriska förbudet mot inmutning* i de tre nordligaste länen bör naturligen i afvaktan på en definitiv lagstiftning tills vidare uppehållas. I sådant syfte har Riksdagen för sin del antagit nedanstående lag, hvarigenom nämnda förbud, som för närvarande gäller till den 1 oktober 1910, ytterligare provisoriskt utsträcker.

Riksdagen får alltså för Eders Kungl. Maj:ts anmäla:

1:o) att Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande propositioner nr 50, 51 och 52 icke blifvit af Riksdagen bifallna;

2:o) att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 53,

dels för sin del antagit följande

Lag

om ändrad lydelse af 3 och 10 §§ grufvestadgan.

Härigenom förordnas, att 3 och 10 §§ grufvestadgan skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

1 mom. Inmutning må ej ske å sådan kronojord, som genom beslut af Konung och Riksdag förklarats skola utgöra statsgrufvefält.

2 mom. Å område, beläget på mindre afstånd än två hundra meter från boningshus eller från annan åbyggnad, där den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård, vare inmutning ej tillåten, utan tillstånd af såväl ägaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården som den, hvilken därtill har nyttjanderätt; dock att inom utmål befintliga byggnader, hvilka erfordras för grufdriften, ej må utgöra hinder för inmutning.

Inmutning må ej ske å kyrkogård eller begravningsplats, ej heller, utan tillstånd af vederbörande myndighet eller styrelse, å område på mindre afstånd än trettio meter från sådan järnväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik.

3 mom. Inmutning vare ock förbjuden å förut inmutadt område samt å utmål, så länge rättigheten till området eller utmålet blifvit behörigen försvarad.

10 §.

1 mom. Har mutsedel blifvit meddelad å fyndighet, som efter 1 § ej utgör föremål för inmutning, vare mutsedel ogill och utmål för sådan grufva förbjudet.

Lag samma vare, där inmutningspunkten, i strid mot föreskrifterna i 3 § 1 och 2 mom., blifvit förlagd å område, där inmutning enligt nämnda lagrum ej är tillåten.

Klander mot mutsedel på grund af förhållande, hvarom nu är sagdt, så ock påstående att inmutningsrätt blifvit förverkad genom underlåtet fullgörande af föreskrifterna i 13 § 1 mom. eller 14 § 1 punkten skall, för att vara gällande, anmälas sist vid utmålsförrättningen; ägande dock den, hvars rätt blifvit förnärmad, att dessförinnan, när han vill, få all verkan af mutsedeln upphäfd genom klagan hos bergsöfverstyrelsen, om den inmutade fyndigheten ej utgör föremål för inmutning enligt 1 §, men eljest efter stämning hos domaren.

Har inmutare eller grufägare vetskap om att grufva olagligen tillkommit eller att inmutningsrätten förverkats, och verkställer han ändå arbete vid sådan grufva, ansvare såsom för åverkan, om åtal därå i laga tid anställes.

2 mom. Är mutsedel meddelad för inmutning ånyo af sådan äldre grufva, som uppgifvits vara sönad, vare förre innehafvaren icke skyldig att för nye inmutaren vika, innan han blifvit dömd sin rätt förlustig; och skall i sådan tvist klander mot den, som grufva innehar, icke gälla där det grundas på försummelse eller annat förhållande, som ägt rum för längre tid tillbaka än andra kalenderåret före klandrets instämmande.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1910.

dels ock för sin del beslutit,

att de områden, som omförmälas i ett af landshöfdingen K. J. Bergström och professorn vid tekniska högskolan G. W. Petersson afgifvet, vid statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 11 februari 1910 fogadt yttrande, med de gränser, som angifvas i sagda yttrande och utmärkts å detsamma bilagda kartor, må, i den mån marken därinom utgöres af annan kronojord än sådan, som innehafves under ständig besittningsrätt eller är till boställe anslagen, förklaras vara statsgrufvefält och alltså följande statsgrufvefält utläggas, nämligen:

1. Kiiruna statsgrufvefält i Juckasjärvi socken;
2. Ekströmsbergs statsgrufvefält i Gellivare och Juckasjärvi socknar;
3. Svappavaara statsgrufvefält;
4. Toppi statsgrufvefält;
5. Nakerivaara statsgrufvefält; de tre sistnämnda i Juckasjärvi socken;

6. Gellivare statsgrufvefält;
7. Salmivaara statsgrufvefält; de båda sistnämnda i Gellivare socken; samt
8. Ruotevare statsgrufvefält i Kvickjocks kapellförsamling; samt 3:o) att Riksdagen för sin del antagit följande

Lag

om inskränkning i inmutningsrätten.

Inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län må under tiden intill den 1 oktober 1911 endast för kronans räkning inmutning ske å kronojord, som ej under ständig besittningsrätt innehafves eller är till boställe anslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1910.

Stockholm den 30 maj 1910.

Med undersätlig vördnad:
